

Afgrænsning af sikkerhedsforskrifter overfor objektive dækningsklausuler i forsikringsaftaler

– med udgangspunkt i norsk ret samt en analyse af startspærreklausulen i kaskoforsikringer og dækningsforbeholdet for konstruktionsfejl i ejendomsforsikringer

af Malene Riber Faarbæk og Stine Tøfting-Kristensen

Dette resumé bygger på en kandidatafhandling i 2004 ved Juridisk Institut på Århus Universitet.

Formålet med afhandlingen har været at undersøge hvilke momenter, der tillægges betydning ved afgrænsningen af sikkerhedsforskrifter i forhold til objektive dækningsklausuler, og hvilke konsekvenser det vil have, hvis en sikkerhedsforskrift er formuleret som en objektiv klausul.

Den fulde afhandling kan ses på NFT hjemmeside:

www.sff.a.se/medlemsarea/nftdokument/da_sik.pdf

Hvis en klausul fortolkes som en objektiv dækningsklausul, opnår den sikrede ingen dækning for den opståede skade. Fortolkes klausulen som en sikkerhedsforskrift vil dækning afhænge af en vurdering af, om skaden skyldes forsømmelse fra den sikredes side samt af, om der foreligger årsagssammenhæng mellem overtrædelsen og skaden jf. de præceptive regler i FAL § 51. Desuden er bevisbyrden forskellig afhængig af, hvordan klausulen fortolkes. Problemerne opstår, når forsikringselskaberne formulerer en sikker-

hedsforskrift som en objektiv klausul.

Klausulerne i forsikringsbestemmelser er ofte affattet, uden at der skelnes mellem, om der er tale om en sikkerhedsforskrift eller en objektiv dækningsklausul. Undtagelsesbestemmelserne lyder ofte blot på, at skade, der er sket under visse omstændigheder, er undtaget fra selskabets risiko, uden at der er givet udtryk for, om undtagelsen skal være subjektivt betinget. Undtagelsesbestemmelserne er med andre ord ofte affattet som rent objektive risikobegrænsninger.

Cand.jur.
advokatfuldmægtig
Malene Riber Faarbæk,
Kroman Reumert
advokater
maleneogkim@stofanet.dk

Cand.jur.
fuldmægtig
Stine Tøfting-Kristensen,
Juridisk Kontor Århus
kommune
stine_tk@hotmail.com

Problemet bliver da at skelne mellem de klausuler, der må accepteres som objektive og de klausuler, der skal behandles efter de præceptive regler i FAL § 51. Det problematiseres yderligere af, at der ikke påhviler forsikrings-selskaberne en pligt til at opbygge betingelserne på en sådan måde, at bestemmelserne er rubriceret som enten objektive dækningsbetingelser eller sikkerhedsforskrifter. Der er ikke i FAL fastsat indskrænkninger i selskabets ret til at fastlægge dets dækningsomfang, men det er en forudsætning, at bestemmelserne ikke fraviger lovens præceptive regler.¹ Det vil sige, at selskaberne ikke må kunne skrive sig ud af en præceptiv regel, som FAL § 51 er, ved at formulere en sikkerhedsforskrift som en objektiv klausul.

Denne afgrænsningsproblematik har ikke fået den store opmærksomhed i dansk ret. Problemet er blevet mere indgående behandlet i norsk ret i forbindelse med udarbejdelsen af den nye norske forsikringsaftalelov i 1989 (FAL 1989). Her blev der peget på de problemer, som de ”skjulte handlingsklausuler” hidtil havde medført i relation til reglerne om sikkerhedsforskrifter. En ”skjult handlingsklausul”, er en klausul, der er objektivt formuleret, men som stiller krav til den sikredes adfærd. Herved bevæger den objektive klausul sig ind på det område, hvor de præceptive regler for sikkerhedsforskrifter gælder. Udvalget bag FAL 1989 konkluderede, at det er væsentligt med klare grænser mellem de områder, hvor der er aftalefrihed, og de områder, hvor FAL’s regler er ufravigelige.² På grund af den opmærksomhed der har været vedrørende afgrænsningsproblematikken ved udarbejdelsen af FAL 1989, har der også efterfølgende i norsk praksis og litteratur været fokus på problemet. Eftersom man i Norge har behandlet problemstillingen mere indgående, end tilfældet er i Danmark, er retstilstanden og de i Norge fremførte synspunkter interessante ved behandlingen af problemet.

Afgrænsningen mellem objektive dæk-

ningsklausuler og sikkerhedsforskrifter er på baggrund af ovenstående søgt afklaret med udgangspunkt i norsk ret og en analyse af startspærreklausulen i kaskoforsikringer og dækningsundtagelsen for konstruktionsfejl og manglende vedligeholdelse i ejendomsforsikringer.

Ved en analyse af praksis vedrørende startspærreklausulens første led kan det konstateres, at det fortolkes som en objektiv dækningsklausul. Ivan Sørensen stiller sig kritisk overfor fortolkningen, idet han mener, at der er tale om en sikkerhedsforskrift. Der kan anføres vægtige argumenter for Ivan Sørensens fortolkning, men de praktiske problemer omkring bevisbyrden taler for at acceptere, at første led skal fortolkes som en objektiv dækningsklausul. Desuden er beskyttelsesbehovet ved første led ikke så stort som tilfældet er ved andet led. For at denne løsning kan forsvares, må der stilles betydelige krav til klarheden, da der er tale om en fravigelse af præceptive regler. Det skal være klart for forsikringstageren, at de to led fortolkes forskelligt. Lever selskaberne derfor ikke op til dette krav, finder vi, at det vil være mere korrekt at anse første led som værende en sikkerhedsforskrift.

Startspærreklausulens andet led fortolkes som en sikkerhedsforskrift, hvilket der er enighed om såvel i praksis som i litteraturen. Vi finder den valgte fortolkning korrekt, da alle argumenter taler herfor.

En gennemgang af praksis vedrørende klausulen om konstruktionsfejl viser, at den fortolkes som en objektiv dækningsklausul. I litteraturen er der enighed om, at klausulen skal fortolkes som en objektiv dækningsklausul, dog antager Preben Lyngsø som den eneste, at der er tale om en sikkerhedsforskrift. Vi er af den opfattelse, at den i praksis anvendte fortolkning er den mest korrekte, da der ikke kan fremføres argumenter, der er så vægtige, at de med rette kan føre til det modsatte resultat.

Klausulen om manglende vedligeholdelse fortolkes både i litteraturen og i praksis som en sikkerhedsforskrift, hvilket vi er enige i, da det er i overensstemmelse med de momenter, der tillægges betydning ved afgrænsningen.

Momenters betydning for afgrænsningen

Efter gennemgang og analyse af den ovennævnte praksis er vi af den opfattelse, at flere momenter har betydning ved afgrænsningen mellem objektive dækningsklausuler og sikkerhedsforskrifter.

Det kan konstateres, at det har stor betydning, om der er tale om et adfærdsregulerende vilkår, hvilket også fremgår af U.2002.2706 VLD. Det er både forståeligt og hensigtsmæssigt, at dette moment spiller en stor rolle, idet det stemmer overens med FAL § 51's kerneområde, der er en regulering af den sikredes adfærd, hvorfor vi er enige i, at momentet tillægges afgørende betydning.

Det ses til gengæld ikke at have betydning, at objektive vilkår står i den samme klausul som sikkerhedsforskrifter. Vi mener, at argumentet bør tillægges større betydning, da det har stor betydning for forsikringstagerens mulighed for at gennemskue klausulen og vurdere sin retsstilling, og det vil være let for forsikringsselskaberne at opdele vilkårene og derved skabe øget klarhed.

Det bliver tillagt betydning, hvis en bestemt fortolkning af en klausul har særlig betydning for forsikringsselskabet jf. udtalelsen i U.2002.2706 VLD. Det er acceptabelt at tage praktiske hensyn til selskabet, men der må

være tale om væsentlige praktiske problemer, og momentet må ikke altid kunne påberåbes for at opnå et for selskaberne ønskeligt resultat, idet man ikke må glemme hensynet til forsikringstageren.

Om klausulen er traditionel ses ikke at have afgørende indflydelse på afgrænsningen, men vil kunne anføres til støtte for det resultat, de andre momenter vil føre til. Vi er ikke af den opfattelse, at momentet skal være afgørende, da forsikringsselskaberne ikke skal kunne slippe af sted med en tvivlsom fortolkning, blot fordi den er almindelig og har været anvendt gennem længere tid. Forsikringstageren har dog større mulighed for at vide, hvordan en traditionel klausul bliver fortolket, hvorfor der ikke helt bør ses bort fra momentet.

Retsvirkningen af, at en objektivt formuleret klausul reelt er en sikkerhedsforskrift, bør være tilsidesættelse, såfremt den ikke lever op til kravene i FAL § 51. Dette er begrundet i, at der er tale om en beskyttelsespræceptiv regel. Dog bør domstolene have mulighed for, ved vurderingen af om formkravene er opfyldt, at tage hensyn til, om selskabet har været i berettiget tvivl om, hvorvidt klausulen i praksis skal fortolkes som en objektiv dækningsklausul eller en sikkerhedsforskrift. Tilsidesættelse udelukker ikke, at selskabet har mulighed for at påberåbe sig andre regelsæt, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Noter

¹ A. Drachmann Bentzon og Knud Christensen, 1952, s. 280f og Årsberetning, 1999, s. 109.

² Betænkning 1423, s. 181f.